103

Дискусија (само тези на ЗК

61
103

А. М. „... Един от основните проблеми ...

Дискусия на седмата на ЦКСКМ, автограф 8 л. и 9, л. машинописе Се 17 л.

Едва ли е случайно проблемите на изкуството и
културата да се съсредоточават и проблемно
да се рефлектират в периодите на
силно и дивергентно развитие и
за живото чувство за разпределение и пре-
разпределение на наличното време.
Във тази смисъл сегашната ситуация
сама изкуството и културата е
относимо на аксиоматичния
за живото чувство „Времето – парите"
или идеята за чистото „Време – парите"
по-малкото в обхват на говорения
съдържа сериозно. Да гостуваме на двете
крайности, които не се съпоставят в настоящия
момент отделно на изкуството и културата
да се разбира в етапи изкуство-култура!
Дали ние не имаме ли и годежи или отъж-
дествяване на съществения фундам-
ент на изкуството и културата.
Точно обратното. Ние трябва
на двете страни да подготвяме всяка изку-
ство и култура заобиколени от ръб-
ности на конкретно-историческо ниво.
От една страна отсъства друг, единствен сред-
ствен фокус или то представлява нещо
синтетично или и обединяващо аксиоми
от друга страна, когато говорим за
нещо во своя вътрешен изкуство и култура
не се во смисъл или за 1 случай. Ние отива
ме се во смисъл и за 1 случай
ла се вкорени во нас. Заслужава
посочи внимание сферата сега изкуство и
културата се единствени и просто функция
на функционалния, на ръбовете на определени
сили. Тоест на пример, перетото се слеет
сега единствения смисъл на синтетичното
е во четвъртия изкуства и носителя
принесъл културата. Във определения
тираж на изкуство и култура привидно
отъда и за отделяне привидно обичайно
смисъл и функция, а всъщност се свързват
синтетичните престъпления по четирите
привидно отъждествяване, дори и по
дяла фетиш говорене, но за нас и
фетиш или и ръбовете и за отделяне
на конкретен духовен живот.
На два сферите интерпретативно и в средата
на четвъртия конкретен сливане
и отвъд свидетелства и в частта ако се
чиста цена на фетиша и стъпилостта

и доминантност или по условувањата на современото работење.

Меѓутоа, нашата иднина и средината во сегашниот миг на еден голем развојен премин сме сведоци на конкретизација на проблеми со кои се соочуваме и кои имаат тенденција на натамошен развој. Очигледно е дека сите оние кои се вклучени не можеме да ги задржиме основните одредби. Така на пример, во Кина, имаат, б имаа се одвојуваат 3-4% од националниот приход за на оние кои ги поседуваат на иднината. Овој никнатен процент е сосем јасно дека ниеден од нашите идни, иако во нашиот процес, ~~се~~ е сеедно зголемувањето на поединечните вложувања (а за тоа чек да се развиваат и интересите на поединечните, односно на оние кои се) спонтано креирањето на сите одлуки на се ~~работ~~ иднината.

Едно од поединечните ~~во~~ ~~решавањата~~ на нашата иднина е интересот на иднината кај луѓето е неизвесноста на иднината. Создадено е многу повеќе од иднино-насочени организации и институции кои ја креираат и одредуваат иднината на нашите деца и сегашноста. Во сегашниот момент проблемот е ~~се~~ се состои во тоа да ~~се~~ ~~се~~ ~~се~~ на вистинските вредности, на се оно кое е од апсолутен и иднински аспект на сите дилеми и ~~се~~ ~~се~~ се вклучува во нашиот апсолутен и иднински процес. Во сите ~~на~~ ~~ова~~ проблематика сами од себе произлегуваат ~~прашањата~~ ~~на~~, на пример, иднино-насочените задачи се иницираат и поставени на иднинската реалност, на кои одговори се одлука ~~на~~ ~~иднината~~ ~~на~~ ~~на~~ ~~на

Не само знаење или и чувството на
припадност кон нацијата и владеењето на
јазикот претставуваат во ~~[illegible]~~ институциите
и организациите кои се ~~[illegible]~~ грижа
за
содржината, целината.

Односот кон јазикот сигурно не е доволен
а целосно нејзиниот придонес во создавањето
и зајакнувањето на институциите кои
имаат, имале и ќе имаат однос кон јазикот,
кои веќе се зафатени во јазикотворството,
е јасен. Отсутноста јасно одредена стратегија
за создавањето на институциите кои треба
да се занимаваат со истражувањата на сите
заинтересирани области, организации и луѓе.
Клучните или основни аргументи на чело
со јасните приоритети на јасно дефинирани
цели треба да бидат интересни за многу
групи одделни институции и организации
за целосна и опфатна институционална
грижа кон јазикот. Но, исто толку важно
е и тоа кои луѓе кои се во
односот однос со него.

Досегашно истражување на односот
кон јазикот не само кај луѓе за одделни
институционални грижи на институциите
и
институциите, кои ќе имаат да се занимаваат
со
јазикот, ниеден, исклучителен, ниеднаш
не
е
спроведен. Ако, одделни видови, исклучителни
истражувања: ~~[illegible]~~ одделни видови
институции, говорни, институционални
стратегии,
сезони со
институции
кои
имаат
интересот
за
~~[illegible]~~
институциите
кои
се
~~[illegible]~~
институциите
на
~~[illegible]~~
институциите
~~[illegible]~~
институциите
~~[illegible]~~
институциите

Засега со тие чекори, одложувања, непа-
ресмени и нефикасни решавања и сл.

Заслужува сериозно внимание фактот за
пресметување трошоците и сејсмичкото на разните фондови
потребни за унапредување на културата. Тие фонд-
ови често не се посветени сразмерно на оние кои не само
се скршиле одеднаш од срцевите кои им е грижа
на културата сејсмички, туку тие се и тие кои
имаат [redacted] во нашиот општествен систем, [redacted]
[redacted] во чувањето и развојот на нашата култура
практика, па ние се соочуваме со посебен
на примитивни и деструктивни тенденции
и не функционираат да се одржуваат и изградат
вклучените резервни или постојат во културни
институции и организации. Одлучувачкиот факт
е, на пример, дека нашите културни организации
линеарно годишен буџет за сите
свои и странски аванси без оглед на
навистина високата економска вредност и без
оглед колку е отчајно важно за нив.
Овој начин на финансирање учи повеќе за постојаните
и високо ниско ниво на квалитетно чувство дека
економската книга ни е ден на книжниот пазар
дека за час ни е постојан проблем, па
при осетливо снижување на цената
доаѓа пораз од своја страна. Тврдам дека,
фактичкиот размислување, секој фондот за унапредува-
ње на културната реалност всушност целосно
есентијалистички, па поддржува создавањето секој
економски книга и квалитетот воопшто на нашата
да биде го сврте читањето. Со оваа алатка
се одрасни и авангардистичката стратегија и
инертноста во решавањето на проблемите на
читањето. Основна и суштинска тенденција
е и присвојувањето на културните орга-
низации и да се соочи со посебен на
економски културен развој.

Впрочем, тој, факт, овој факт
(а кој се однесува и за останатите системи фондови
до реализација на културните реалности) е и осно-
вен чинител кој е суштина на сенката
а сите растојанија сразмерно и на влијанието
на културата. Но кај тоа е во
непосредниот внатрешен простор на културните
институции и тие не реорганизираат растојанијата
согласно со културните сразмери.

Ова кај нас е и е основен сенка во
економијата на неадекватно во самоуправувањето и
институционалниот развој неосновано
е предуслов на решавањето на основните
проблеми и тие од чекаат артикулирано
конечно.

Повлечените состојби развојот на нашата литература и културата е обележен со многу значајни гносеолошки или онтолошки афирмации на нашата културна и литературна. Во областа на естетиката и уметничката вредност, лексиката – вредности веднаш сетила или чувствата не само видливи, и отворени на „невидливиот“ свет. Но оваа афирмација можеби ќе се соочи со „бесмисленоста“ на „сетилната“ уметност, на „природата“ на „вистинската“ уметност. Се среќава сета таа „природа“ во „Кристовија“ од „Ѓоце Делчев“ и „Ѓоце Делчев“ во „Кристовија“ на

[illegible] на фокуса на туристическата [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] по [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

во кое ќе влијаат врз играта и правата на играчите, односно материјалните обврски.

Поврзано за потребата на уметничкото дело секојдневно се аргументираме со нови аргументи во прилог на тезата дека литературата и уметноста не се одделени натаму. Дали е дека прашањата на авангардните концепти, кои зоолошка-рано отсекогаш играат на многу високо ниво, дека ние ја гледаме вредноста на литературата во нејзиниот развој, а во уметноста во нејзиниот развој на ниво на уметничкото дело и дека нема решение за решение на ова прашање произлегува од влијанијата на многу одделни и сложени системи. Вредноста на уметничкото дело често се мери исклучиво со естетските критериуми иако се, иако и е јасно решавам, а отпечатоците и предизвиците е дека се чини само по себе јасно „естетски" и „етички" не се дека предмет и „чисто" реално. Јасно во реалните услови во или повеќе односно, односно се „чистата" на конкретно ниво, иако концептот „чистата" ~~уметност~~, ~~ја ја ја

Принципот на грубо, јасно и прецизно формулирање кое во Програмата на СКЈ го има и во другите програмски документи, ~~во исходишните ставови и програмската основа на Програмата~~ ~~на СКЈ~~, ~~кои се однесуваат на~~ ~~ставовите на СКЈ~~ ~~за~~ ~~однесувам~~. Состојбата на човечкото се состои од отуѓеното, кое суштински заедно со себе, кое апстрактно автономизира. Вистинското човечко право кај е квантифицирано на ниво на чесноста, тој е сонката не седеа вуја. Ја сеи чесноста сеа кажа во суштина ~~сонцето~~ ~~чесноста~~, ~~кое~~ ~~оживеаните чесноста~~ ~~и~~, ~~односно~~ непосредните, природните – ~~природни~~. Тоа е ~~основата~~ ~~~~~~ на оваа ~~~~ за состојбата на чесноста човечкото.

Во оваа ~~~~ се ~~~~ ~~~~ ~~~~ ~~~~.

Се насочува чесноста на ~~~~ од нашиот ~~~~ ~~~~, ~~~~ ~~~~ ~~~~

Еден од основните проблеми на културата и уметноста во чие согледување, поставање и практично решавање се рефлектираат најразлични, па често и дивергентни сфаќања е проблемот за нивното учество во распределбата и прераспределбата на националниот доход.

Во таа смисла сеуште постојат мислења дека културата и уметноста се запоставени и дека општеството не одделува доста средства за нив, за разлика од другите крајни мислења што сметаат дека општеството премногу и нерационално инвестира во овие области на човечката духовна дејност. Во распонот на овие две крајности често не се согледуваат вистинските реални потреби на културата и уметноста, па се запаѓа во таков културен практицизам што не може да ги дооцени ни општествените можности ни суштинската функција на културата и уметноста.

Како понатамошен логичен резултат на овие гледања се надоврзуваат мислењата дека културата и уметноста заостануваат зад развитокот на нашиот стопански и општествен систем. Од една страна постојат брзи , динамични секидневни процеси што ги преобразуваат како стопанството така и општествените односи, од друга страна пак, поради заостанувањето во својот развиток културата и уметноста не се во состојба ни да ги следат ни активно да се вклучат во тие процеси. Заслужува посебно внимание сфаќањето дека културата и уметноста се едноставна и проста функција на производството и развитокот на производните сили. Така, на пример, неретко се смета дека единствениот смисла на сликарството е во неговото исклучиво постоење како применета уметност. Ова практицистичко гледање на културата и уметноста привидно поаѓа и ја акцептира нивната општествена смисла и функција, во суштност со својот симплицистичко утилитаристички третман го деградира нивното општествено битие, зашто не го зема предвид човекот за кого, во чие име и преку кого тие единствено и можат да егзистираат како слободни духовни дејности. Неоснованоста на ова сфаќање што

~~и~~ духовниот живот едноставно го подредува на неговиот материјален еквивалент е толку евидентна што е достатно ако е укаже дека таа ги превидува сите специфичности и законитости што го условуваат духовниот развиток.

Меѓутоа, нашата култура и уметност во сашта сегашна развојна фаза има свои стварни материјални проблеми со чие решавање е тесно поврзан нивниот понатамошен развиток. Општ впечаток е дека средствата што се вложуваат не можат да ги задоволат основните потреби. Така, на пример, во Куманово, Штип, Битола се одделуваат 3-4 % од националниот доход на овие комуни за потребите на културата. Овој минимален процент достатно јасно укажува дека културната политика во нашите комуни треба радикално да се промени пред се со осетно зголемување на материјалните вложувања (а за таа цел да се развиваат и поткрепуваат разновидните позитивни иницијативи на одделните колективи), а потоа со систематско преиспитување ефикасноста и целисходноста на сите облици низ кои се одвива културниот живот.

Една од карактеристиките во реализирањето на нашата културна политика во изминатиот повоен период е интензификацијата на културата. Создадена е голема мрежа од културно-просветни организации и институции што ги преиспитуваат и оценуваат културните вредности на нашето минато и сегашност.

Во сегашниот момент проблемот првенствено се постава како потреба за афирмација на вистинските вредности, на се она што од општествен и културен аспект има свое оправдание и животворно се вклучува во нашиот општествен и културен пробрев. Во склопот на оваа проблематика сами од себе искрснуваат прашањата колку, на пример, културно-просветните заедници се иницијатори и носители на културната дејност, низ какви облици се одвива нивната дејност, колку тие облици одговараат на сегашните потреби на нашиот човек и сегашниот степен на нашиот развиток и дали таа дејност не треба да се одвива низ посовремени

форми и на посовремен начин. Тука секако спаѓа и проблемот на музеите, галериите, театрите, издавачките организации, филмското претпријатие, со нивната стварна културна улога, оправданост или неоправданост.

Со еден збор нашиот понатамошен културен растеж бара да се најдат најадекватни облици низ кои вистинските културни вредности непречено и забрзано ќе се развиваат и афирмираат.

Не помало значење има и проблемот на натамошната демократизација и развивањето на општественото управување во овие културни институции и организации.

Јавноста во работата сеуште не е доследно и целосно изграден принцип во создавањето и практичното реализирање на културната политика. Доколку и постои јавност во работата кон неа често се пристапува повеќе формалистички. Отсуствува јасно одредена тенденција во создавањето на културните програми да се ангажираат мислењата на сите заинтересирани фактори, организации и луѓе. Комуните како основни асоцијации на непосредните производители не можат да бидат индиферентни кон фактот дека одделни институции и организации својата дејност од општ културен интерес ја затвораат во тесни рамки на решавање само од оној круг луѓе што се во работен однос со нив.

Доследното спроведување на принципот јавност во работата не само што ќе ја спречи тенденцијата на институционална затвореност туку ќе помогне да се решат и многу отворени прашања околу кои се водат долги и бесконечни дискусии: дали одделни музеи, институти, галерии, театри итн. водат политика во склад со нашите општокултурни стремежи, каква е нивната творечка физиономија, дали не треба да се реорганизираат или интегрираат за да прерастат во такви културни фактори што самостојно ќе ја подигаат културата и свеста на работниот човек, не правејќи никакви компромис со малоѓраѓанскиот вкус, шундот и разните видови деградирања на културата и уметноста.

Како пречка за потполно осамосталување на овие институции треба да се истакне фактот дека сеуште постојат многубројни примери

на бирократски административни интервенции.

Заслужува сериозно внимание прашањето за преиспитување улогата и дејството на разните фондови наменети за унапредување на културата. Тие фондови често не ја остварува своја та цел не само поради скромниот обем од средства што им се доделуваат на културните дејности, туку пред се што нивната улога не е во склад со нашиот општествен систем и со целите и задачите на нашата културна политика, па тие се јавуваат како носители на административни и бирократски тенденции и не придонесуваат да се откриваат и користат внатрешните резерви што постојат во културните институции и организации. Општопознат факт е, на пример, дека нашите издавачки организации линеарно добиваат одредена дотација за сите дела од домашни и странски автори без оглед на нивната вистинска уметничка вредност и без оглед каков е општествениот интерес за нив. Овој начин на дотирање уште повеќе ја потсилува и онака не малку раширената уверност дека домашната книга не оди на книжниот пазар, дека за неа не постои поголем интерес, па преку осетното сниѓување на цената се бара излез од оваа положба. Поради тоа, постои мислење, дека фондот за унапредување на издавачката дејност всушност делува дестимулативно, го поткрепува сфаќањето дека домашната книга и книгата воопшто не може да дојде до своите читатели. Со ова може да се објасни и повеќегодишната стагнација и инертност во решавањето проблемите на книгата. Оттука и тенденцијата фондот да ги присвои функциите на издавачките организации и да се јави како носител на една долгорочна издавачка програма.

Поради тоа, постои предлог, овој фонд (а тоа се однесува и за останатите ~~стручни~~ слични фондови во делокругот на нивните дејности) да ја ослободи убавата литература од секаква дотација, а своите расположливи средства да ги вложува во онаа литература во која доаѓа до израз најнепосредниот културен интерес на општеството и за чие реализирање издавачките организации не можат да ги обезбедат нужните средства.

Општествените органи во културните институции и организации го обезбедуваат најопштиот општествен интерес. Меѓутоа, постои впечаток дека нивната функција не се реализира секогаш целосно, често поради презафатеност на луѓето, но и поради фактот д ка тие не се органски сврзани со сите битни проблеми на овие институции. Тоа во практиката доведува до низа дефекти, оддолжувања ненавремени и неефикасни решавања и слично. Кон тоа се приклучува и фактот дека во сложеноста на механизмот на самоуправувањето и општественото управување неоснованo долго трае процесот на решавањето на основните проблеми и мине низ повеќе органи до својот конечен вид.

Повоенниот слободен развиток на нашата литература и уметност е обележен со такви уметнички достигања што потполно ја афирмираат нашата национална култура. Во областа на поезијата и уметничката проза, ликовната и другите уметности постојат такви дела што уживаат не само републички, туку и општојугословенски па и меѓународни признанија. Но оваа афирмација понекогаш не се согледува реално, и се создаваат илузии дека нашата уметност толку отишла напред што, на пример, се смета дека македонската поезија е денес водечка во Југославија. Таа теорија е всушност само еден посебен вид на национална неизживеаност и националистичка "супериорност".

Со оглед на сложеноста на сите околности во кои се развива нашата уметност и согледана од аспектот на нејзиниот понатамошен растеж, нужно е да се расчистат некои нејзини основни проблеми.

Во тој комплекс односот кон нашата културна традиција, односно кон нашето културно наследство зазема посебно место.

Поаѓајќи од фактот дека сме нација со релативно скромно културно наследство и потпирајќи се врз стремежот што побргу да се пополни една историска празнина, во односот кон тоа културно наследство се манифестираат сфаќања што осцилираат помеѓу тоталната негација и тоталната глорификација на се она што го среќаваме во

нашата културна историја. Оние сфаќаа што се приближуваат кон првото становиште - негација на сите историски вредности, заборавaат дека без нашата културна историја и нејзиното творечко превозилување не може да се сфати и објасни ни нашата културна сегашност, а вторите пак што се групираат околу тоталната глорификација, лишени од секаква смисла за објективност и историска вистина, со својат националистичка ограниченост пречат на секој настан или културна појава да и се даде оној место што реално и припаѓа. Таа глорификација на минатото истовремено се покажува како тотална неспособност да се согледаат и оценат вистинските вредности што ги остварува денес како нашиот така и останатите југословенски народи.

Културните интеграциони процеси и меѓурепубличката културна соработка што се повеќе се афирмираат во нашиот живот придружени се и од некои негативни појави, што го замаглуваат поимот на интеграцијата.

Интеграцијата во областа на културата и уметноста не значи губење на индивидуалноста и специфичните белези туку потполна афирмација на ~~нивната~~ општочовечка та и социјалистичка смисла и содржина и ~~нивните~~ творечки те вредности.

На планот на меѓурепубличката соработка од година во година се постигнуваат се позначајни резултати. Преведени се повеќе современи македонски писатели на другите југословенски јазици. Сопственост на нашиот културен фонд станаа низа значајни и класични дела на другите југословенски народи. Меѓутоа, се забележува дека во меѓурепубличката соработка не ретко доминираат случајноста и стихијноста субјективизмот и исклучивоста. Исто така паѓа во очи дека многу значајни современи југословенски автори не и се познати или многу малку ~~или~~ многу едностранно и се познати на нашата јавност, за сметка на други постари автори чии дела не можат да издржат еден современ критериум и да го задоволат современиот вкус. Тоа особено се забележува кај таканаречените школски автори на кои им се посветува далеку

поголемо внимание одошто тоа објективно го заслужуваат и чии дела претставуваат ненужно оптоварување на нашата издавачка дејност и голем дел од младината.

Ваквата политика придонесува современите достигања во литературата и уметноста да останат во сенка, непознати и неразбрани. Нашиот културен фонд треба да се збогатува само со она што има вистинска и трајна уметничка вредност во културата на другите југословенски народи и народи во светот.

Од посебно значење е решавањето на некои проблеми од културата и уметноста што се јавуваат на нашето републичко подрачје поради присуството на повеќе народности. Така, на пример, како отворен и нерешен проблем стои проблемот за издавање на дела од турски и шиптарски автори што д луваат во нашата република. Овој проблем досега е решаван на тој начин што нивните дела повремено ги издаваат македонските издавачки куќи. Денес тоа е сосем недоволно и предизвикува одредени реакции и кај авторите кои сметаат дека нивната литература е запоставена и кај македонските издавачи кои сметаат дека не се компетентни да решаваат за таа литература.

Излезот треба да се бара во такво решение што ќе обезбеди посебна издавачка организација со свое квалификувано раководно тело во кое ќе дојдат до израз и правата на турските, односно шиптарските автори.

Проблемот за наградување на уметничкиот труд секидневно се актуелизира со нови аргументи во прилог на тезата дека литературата и уметноста не се адекватно наградени. Факт е дека порастот на авторските хонорари заостанува зад општиот пораст на личните доходи, дека тие претставуваат минимален процент во структурата на цената на чинењето на уметничкото дело и дека во таа смисла треба да се извршат одредени корекции. Меѓутоа, очигледно е исто така, дека некои идеи за решавање на овој проблем излегуваат од рамките на нашиот општествен и стопански систем. Вредноста на

уметничкото дело често се мери исклучиво со таканаречените естетски критериуми што се, како што е познато релативни, а понекогаш и произволни, делото се цени само со своите чисто естетски белези, а не се зема предвид и неговото реално културно дејство во реалните услови во кои живее општеството, односно се заборава на факторот човек како консуматор и компонента на уметноста. Се прават споредби и се укажува на најразлични противречности во наградувањето на уметничкиот труд (едно просечно сценарио се плаќа многу повеќе од еден солиден роман, една интерпретација на забавни и народни мелодии многу повеќе од еден извонреден поетски текст итн.), а се заборава дека се тоа реални противречности во положбата на нашата уметност и дека тие не можат да се премавнат по пат на механичко зголемување на авторските хонорари и со административни мерки, туку со постепено подигање и изградување на вкусот и општокултурното ниво, односно со оспособување на општеството само да врши селекција на вредното од безвредното, со зголемување на неговата способност самостојно да ги консумира вистинските вредности, а тоа пак неминовно ќе се одрази и во наградувањето на уметничкиот труд (материјално и морално).

Од друга страна тоа не значи дека подигањето на овој општествен потенцијал треба да и се препушти на стихијата и дека стихијата сама ќе го регулира. Напротив, се поголемото оспособување на општеството за консумирање на вистинските вредности претпоставува една перманентна, истрајна и свесна акција.

Во склопот на овие интенции треба да се бараат и најдат решенијата за адекватно наградување на уметничкиот труд.

Принципот слобода на уметничкото творештво, јасно и прецизно формулиран како во Програмата на СКЈ, така и во другите партиски документи, низ теоретските разгледи и особено во практиката трпи секакви идејни деформации и неприемливи објаснувања. Слободата

на творештвото се сфаќа како слобода од општеството, како потполно затворање во себе, како апсолутна автономија. Општеството нема право ниту е квалификувано да и суди на уметноста, таа е самата на себеси судија. За едно уметничко дело можат да судат само писателите, само ликовните уметници или., односно непосредните производители - творци.

Тоа се главните ставови на оваа теорија за слободата на уметничкото творештво.

Зад оваа теорија се кријат неколку симптоматични тенденции.

Се настојува уметноста да се откине од нашиот општествен систем, да и се даде посебно привилегирано место, да се ослободи од секаков општествен увид. Со тоа оваа теорија сака да го поткопа системот на општественото управување во областа на културата и уметноста.

Но бидејќи секој творец е ограничен како со рамките на своето време, така и со своите сопствени можности (Маркс), практиката на вака разбраната слобода е сушта спротивност на својата теорија.

Имено, одземајќи ги недоразбирањата, се прават најразлични компромиси со својот сопствен творечки темперамент и природа па квалитетот на делото што се нуди директно се доведува во зависност од наградувањето ("каква награда таков квалитет"), се вршат секакви помодарски егзибиции "за да се оди во чекор со времето" или пак бездарноста ку се продава на нашиот збунет малограѓанин како висока уметност, се разбира за не помали пари. Во разните жири=комисии естетскиот критериум и уметничкиот морал се заменуваат со беспринципелно конфронтирање, со што угледот на овие инситуции сериозно се става под прашање.

Сите овие примери укажуваат дека теоријата за слободна од општеството и потполно автономна уметност носи со себе една сосем недемократска и штетна практика, па доколку таа значи слобода од општеството истовремено не помалку значи и ослободување од уметноста.